

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศจะเจริญก้าวหน้ามั่นคงเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของพลเมืองในชาติเป็นสำคัญ การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งในอันที่จะพัฒนาคุณภาพของพลเมืองของชาติ การจัดการศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะต้องมีหลักสูตรที่ดีเป็นไปตามความต้องการของชาติแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ประกอบอีกหลายประการ เช่น การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนและห้องเรียน เป็นต้น

ในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่น อันเป็นวัยที่ต้องการ"เพื่อน" ต้องการสร้างมิตรภาพในหมู่เพื่อนฝูงให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และจะมีความสุขถ้าเพื่อนฝูงยอมรับตน (Hurlock 1949:517-518) กลุ่มเพื่อนย่อมมีความสำคัญสำหรับนักเรียนวัยนี้มาก โดยเฉพาะการเรียนในโรงเรียนซึ่งมีการจัดแบ่งเป็นชั้นเรียน ย่อมเปิดโอกาสให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ต่อกัน บุญยิ่ง เจริญยิ่ง กล่าวว่า " ความสัมพันธ์ในระหว่างเพื่อนนั้น บางครั้งก็เป็นไปในทางที่อำนวยประโยชน์ต่อการเรียนการสอน บางครั้งก็เป็นการก่อกวนให้ผลเสียการเรียน" (บุญยิ่ง เจริญยิ่ง ม.ป.ป.: 1) หากครูเข้าใจความสัมพันธ์ดังกล่าว ย่อมจะนำไปสู่การช่วยเหลือ แก้ปัญหาตลอดจนจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสม อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการศึกษาของนักเรียนในวัยนี้ ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในหมู่นักเรียนจึงนับว่ามีความสำคัญยิ่ง

การศึกษาโดยใช้เทคนิคทางสังคมมิติ จะทำให้ทราบความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพื่อนของนักเรียนได้ เพราะเป็นเทคนิคที่ใช้สำหรับประเมินระดับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนของนักเรียน และสำหรับทัศนคติโครงสร้างทางสังคมภายในกลุ่ม (Gronlund 1959 : 1) การนำสังคมมิติมาใช้ศึกษาพฤติกรรมในห้องเรียน มีประโยชน์ในการเข้าใจความสัมพันธ์ของนักเรียนในห้องเรียนตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับฐานะทางสังคม-

มิตินักเรียนแต่ละคน โดยที่ฐานะทางสังคมมีติดังกล่าว เป็นการวัดว่านักเรียนแต่ละคนได้รับเลือกจากเพื่อนในห้องเรียนมากน้อยเพียงใด และจะพบว่ามีบางคนได้รับเลือกมากกว่าโอกาสที่ควรจะได้รับเลือก ซึ่งเรียกว่ามีฐานะเป็น "ดาว (STAR)" คือได้รับการยอมรับจากเพื่อนมาก บางคนไม่ได้รับเลือกจากเพื่อนในห้อง เรียกว่ามีฐานะเป็น "ผู้โดดเดี่ยว (ISOLATE)" และบางคนได้รับเลือกน้อยกว่าโอกาสที่ควรจะได้รับเลือก ซึ่งเรียกว่ามีฐานะเป็น "ผู้ถูกทอดทิ้ง (NEGLECTEE)" นักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิตินในสองพวกหลังนี้ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนน้อยนั่นเอง

เป็นที่น่าสนใจว่า มีสาเหตุใดที่ทำให้บุคคลได้รับเลือกจากกลุ่มเพื่อน ในระดับต่างกัน เหตุใดบุคคลกลุ่มหนึ่งจึงมีเพื่อนชอบมากกว่า เป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากกว่า จนได้เป็น "ดาว" ในขณะที่บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งเป็น "ผู้โดดเดี่ยว" หรือ "ผู้ถูกทอดทิ้ง" ข้อมูลเหล่านี้ย่อมจะเป็นประโยชน์สำหรับครูหรือผู้เกี่ยวข้องในอันที่จะหาหนทางแก้ไขป้องกัน จัดสภาพการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม มีผู้ศึกษาเรื่องลักษณะเช่นเดียวกันนี้อยู่บ้าง เช่น บอนนีและโพเวล (M.E. Bonney and J. Powell) ได้เปรียบเทียบระดับเซวาน์ปัญญา ของเด็กนักเรียนเกรด 1 ที่มีฐานะทางสังคมมิตินสูงและต่ำ พบว่าเด็กที่มีฐานะทางสังคมมิตินสูง มีมัธยฐานของระดับเซวาน์ปัญญาเป็น 113 ส่วนเด็กที่มีฐานะทางสังคมมิตินต่ำมีมัธยฐานของระดับเซวาน์ปัญญาเป็น 97 (Gronlund 1959 : 191) บีเคียน (V.H. Bedoian) ศึกษาเด็กนักเรียนเกรด 6 พบว่านักเรียนที่มีอายุสูงกว่าอายุเฉลี่ยในห้องเรียน 9 เดือน มีฐานะทางสังคมมิตินต่ำ และมักจะถูกปฏิเสธจากเพื่อนในห้องเรียน ส่วนเด็กนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่าอายุเฉลี่ยในห้องเรียน 9 เดือน มีฐานะทางสังคมมิตินสูงที่สุด และมีเปอร์เซ็นต์ของการเป็นดาวสูงที่สุด (Gronlund 1959:196) นันทนา ตุงกะเสน ได้สำรวจความคิดเห็นของเด็กวัยรุ่น โดยศึกษาเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับลักษณะของเพื่อน ที่ชอบและไม่ชอบ สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นไทยทั้งชายและหญิง ชอบเพื่อนที่มีลักษณะตรงกันใน 3 ลักษณะ ดังนี้ คือ มีลักษณะเป็นมิตร เข้ากับเพื่อนได้และขยัน ส่วนลักษณะของเพื่อนที่เด็กวัยรุ่นชายและเด็กวัยรุ่นหญิงไม่ชอบตรงกัน 3 ลักษณะ คือ ลักษณะโกรธง่าย ไม่มีความกตริเริ่ม และไม่มีความสำเร็จในการทำงานในโรงเรียน และหมุกตะ (นันทนา ตุงกะเสน 2508 : 59-61) นอกจากนี้ บุญยิ่ง เจริญยิ่ง ได้ศึกษากับเด็กระดับประถมศึกษา พบว่า

ลักษณะประจำตัวของเด็กที่มีฐานะทางสังคมมิติสูง สรุปลงได้ว่า ส่วนมากเป็นผู้แต่งตัวสะอาด เรียบร้อย กล่องแก่ว่างไว และเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด ส่วนลักษณะประจำตัวของผู้มีฐานะทางสังคมมิติต่ำนั้น ส่วนมากตรงกันข้ามกับลักษณะประจำตัวของเด็กที่มีฐานะทางสังคมมิติสูง (บุญยิ่ง เจริญยิ่ง ม.ป.ป. : 40)

จะเห็นได้ว่า มีลักษณะหลายประการที่แตกต่างกันในบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนในระดับสูง กับ บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนในระดับต่ำ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์ดูว่า กลุ่มผู้ที่เป็น "ดาว" กับกลุ่ม "ผู้โดดเดี่ยว" และ "ผู้ถูกทอดทิ้ง" มีคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไรบ้าง มีตัวแปรใดที่จำแนกนักเรียนที่เป็นดาวกับนักเรียนที่เป็นผู้โดดเดี่ยวและเป็นผู้ถูกทอดทิ้ง โดยจะใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนก (Discriminant Analysis) เข้าช่วยในการศึกษา ซึ่งปรากฏว่ายังไม่พบว่ามีผู้ใดศึกษาในลักษณะเช่นนี้มาก่อน

ในขณะเดียวกัน จากคำกล่าวของกรอนลันด์ ที่ว่า "ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างนักเรียน มีอิทธิพลต่อความรู้สึกและทัศนคติที่เขาพัฒนาต่อตนเองและต่อผู้อื่น รวมทั้งมีผลต่อชนิดของประสบการณ์ทางสังคม และผลสำเร็จของงานกลุ่มในห้องเรียน ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการเรียนรู้ในห้องเรียนของนักเรียนแต่ละคน (Gronlund 1959: 235) นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่าเพื่อนในห้องเรียน จะทำให้การเรียนไม่ดีเท่าที่ควร และบางครั้งทำให้ไม่อยากเรียน (สุข เศษชัย 2506:441) ดังนั้นหากทราบว่าผู้เรียนคนใดคนหนึ่งเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในห้องเรียนหนึ่งๆ มากน้อยเพียงใด อันจะเป็นสิ่งชี้ได้ว่าผู้นั้นมีเพื่อนมากน้อยเพียงใด ก็น่าจะเป็นสิ่งชี้ ไปถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ประการหนึ่ง และด้วยเหตุที่ว่า การส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการศึกษา การค้นหาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปอย่างกว้างขวาง องค์ประกอบที่สำคัญ คือ องค์ประกอบทางเชาวน์ปัญญา แต่ก็พบว่าองค์ประกอบทางเชาวน์ปัญญา สามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เกินร้อยละ 49 (ล้วน สายยศ 2511 : 12) จะเห็นได้ว่า ในลักษณะเช่นนี้ หากฐานะทางสังคมมิติ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถช่วยอธิบายความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในส่วนที่เหลือได้ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จากการศึกษาในโรงเรียนมัธยม-

ศึกษาของ บราวน์ (D. Brown) พบว่า คะแนนเฉลี่ยทางการเรียน (Scholastic averages) ของนักเรียนที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนสูงสุดนั้น จะสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนต่ำสุด ส่วนลินเซ และเออเคน (G. Linzey and J.A. Urdan) ได้รายงานว่าไม่มีความสัมพันธ์ ระหว่างฐานะทางสังคมมิติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหมู่นักศึกษาวิทยาลัย (Gronlund 1959:194) ขณะเดียวกัน ทองพูล บุญอึ้ง ได้ศึกษาวิจัยฐานะทางสังคมมิติ มโนภาพแห่งตน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าฐานะทางสังคมมิติ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 ทั้งในระดับ ป.7 และ ม.ศ. 3 (ทองพูล บุญอึ้ง 2516 : 55) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมิได้ควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะระดับเชาวน์ปัญญา ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังได้กล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางสังคมมิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยศึกษาร่วมกับระดับเชาวน์ปัญญา

ผู้วิจัยคาดว่า ข้อค้นพบในการวิจัยนี้ จะช่วยให้เห็นภาพของสถานการณ์เชิงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และประการสำคัญจะทำให้ได้ทราบปัจจัยของการเป็น "ดาว" การเป็น "ผู้โดดเดี่ยว" และ "ผู้ถูกทอดทิ้ง" และจะชี้ถึงถึงบทบาทและความสำคัญของฐานะทางสังคมมิติ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ประกอบการช่วยเหลือแนะแนวนักเรียน รวมทั้งจัดกิจกรรม และสภาพแวดล้อมให้นักเรียนอย่างเหมาะสม ตลอดจนจะได้แนวทางจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสังคมมิติที่สามารถจำแนกนักเรียนที่มีระดับฐานะทางสังคมมิติต่างกัน
2. ศึกษาสหสัมพันธ์ทุกองระหว่าง ฐานะทางสังคมมิติ ระดับเชาวน์ปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวเกณฑ์ และคะแนนฐานะทางสังคมมิติกับระดับเชาวน์ปัญญา เป็นตัวทำนาย

3. วิเคราะห์ฐานะทางสังคมมิตินักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีฐานะทางสังคมมิตินี้เป็นดาวกับเป็นผู้โดดเดี่ยวและผูถูกทอดทิ้ง

สมมุติฐานของการวิจัย

จากงานวิจัยของ บอนนี และโพลเวล (Bonney and Powell) งานวิจัยของ บีเคียน (Bedoian) ของนันทนา.คุงคะเสน. และงานวิจัยของบุญยิ่ง เจริญยิ่ง ซึ่งได้กล่าวถึงข้างต้นนั้น พบว่า ผู้ที่มีเพื่อนชอบ หรือได้รับการยอมรับจากเพื่อนสูง จะมีลักษณะหลายประการที่แตกต่างจากผู้ที่มีเพื่อนไม่ชอบ หรือได้รับการยอมรับจากเพื่อนในระดับต่ำ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานข้อที่ 1 ว่า

“ตัวแปรที่นำมาพิจารณาศึกษา ได้แก่ ระดับเชาวน์ปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และบุคลิกภาพ สามารถจำแนกนักเรียนกลุ่มผู้เป็น "ดาว" กับกลุ่ม "ผู้โดดเดี่ยว" และ "ผูถูกทอดทิ้ง" ได้ ”

และจากงานวิจัยของ เค บาร์ตัน (K. Barton) และคณะ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสติปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับ 6 มีค่า .60 ในวิชาคณิตศาสตร์ และ .38 ในวิชาวิทยาศาสตร์ (Barton 1972:398-404) และการศึกษาของ สุปรียา ลำเจียก พบว่า ระดับเชาวน์ปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน และมีค่า .33 (สุปรียา ลำเจียก 2522 : 43)นอกจากนี้ ในการศึกษาเกี่ยวกับฐานะทางสังคมมิตินักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น บอนเน และ ลาฟลิน (M.E. Bonney and F. Loughlin) รายงานว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับฐานะทางสังคมมิตินักเรียนเกรด 2-7 อยู่ในช่วง .14-.36 (Gronlund 1959 : 194) ส่วนบุญยิ่ง เจริญยิ่ง ศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนอ่อน มักจะไม่ได้รับเลือก นักเรียนที่เรียนดีและปานกลางจะได้รับเลือกเสมอ (บุญยิ่ง เจริญยิ่ง ม.ป.ป. : 39-40) ขณะเดียวกันทองพูล บุญยิ่ง ยังพบว่า ฐานะทางสังคมมิตินักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งในระดับ ป.7 และ ม.ศ.3 (ทองพูล บุญยิ่ง 2516 : 55) จากผลงานวิจัยดังกล่าวซึ่งพบว่า เชาวน์ปัญญา สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ และฐานะทางสังคมมิตินักเรียนก็สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นกัน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานข้อ 2 ว่า “ฐานะทางสังคมมิตินักเรียน และระดับเชาวน์ปัญญา ร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้”

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1. ในการวิเคราะห์ฐานะทางสังคมมีด้นั้น มุ่งที่จะวิเคราะห์ความแตกต่างในเชิงฐานะทางสังคมมีด้นของนักเรียน และมุ่งวิเคราะห์เชิงสหสัมพันธ์ ระหว่างฐานะทางสังคมมีด้น และระดับเชาวน์ปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2526 เท่านั้น
3. ในการวิเคราะห์ความแตกต่าง ของกลุ่มนักเรียนที่เป็นดาว กับกลุ่มผู้โดดเดี่ยว และผู้ถูกทอดทิ้งนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ระดับเชาวน์ปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว (ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพของบิดามารดา) และบุคลิกภาพ [หมายถึง ลักษณะที่วัดด้วยแบบสำรวจบุคลิกภาพ ที่สุวรรณา ฌานวังสะ (2513: 55) ได้แปลและดัดแปลงมาจากแบบสำรวจบุคลิกภาพ แคลิฟอร์เนีย ไฮโคโลจิคัล อินเวนทอรี (California Psychological Inventory) ของแฮริสัน จี. กัฟ (Harrison G. Gough)]
4. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับฐานะทางสังคมมีด้นและระดับเชาวน์ปัญญา มิได้มุ่งหาสาเหตุอันก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การให้คะแนนของโรงเรียนมัธยมในกรุงเทพมหานคร มีมาตรฐานทัดเทียมกัน
2. เกรดเฉลี่ยของนักเรียนแต่ละคนเป็นดรรชนีที่ชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคนอย่างแท้จริง
3. คะแนนฐานะทางสังคมมีด้น คะแนนระดับเชาวน์ปัญญา และเกรดเฉลี่ยของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการกระจายแบบโค้งปกติ (Normal Distribution)
4. นักเรียนตอบมาตราสังคมมีด้น แบบถามสถานภาพส่วนตัว และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว รวมทั้งแบบวัดบุคลิกภาพ ด้วยความจริงใจ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ระดับเซวานปัญญา	หมายถึง คะแนนซึ่งได้จากการแปลงคะแนนดิบที่ได้จากแบบสอบแมทริซีส์ก้าวหน้ามาตรฐาน
ฐานะทางสังคมมิติ	หมายถึง ฐานะของบุคคลในกลุ่ม โดยถือจากอัตราส่วนระหว่างจำนวนครั้งที่สมาชิกแต่ละคนถูกเลือก ต่อจำนวนสมาชิกทั้งหมด ลบออกด้วย 1 (Kerlinger 1964 : 560)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	หมายถึง เกรดเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างประจำภาคต้นปีการศึกษา 2526
ผู้เป็นดาว (STAR)	หมายถึง ผู้ที่ได้รับเลือกจากเพื่อนในห้องเรียน มากกว่าโอกาสที่ควรจะได้รับเลือก โดยได้รับเลือกเป็นจำนวน ตั้งแต่ 22 ครั้งขึ้นไป เมื่อใช้เทคนิคทางสังคมมิติ ซึ่งมี 3 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 5 ทางเลือก และขนาดของกลุ่มนักเรียนในห้องเรียนไม่น้อยกว่า 10 คน และไม่เกิน 50 คน [เกณฑ์จากตารางอ้างอิงของ บรอนเฟินเบรินเนอร์ (Bronfernbrenner, cited by Gronlund 1959 : 67)]
ผู้โดดเดี่ยว (ISOLATE)	หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้รับเลือกจากเพื่อนในห้องเรียนเมื่อใช้เทคนิคทางสังคมมิติ

ผู้ถูกทอดทิ้ง (NEGLECTEE) หมายถึง ผู้ที่ได้รับเลือกจากเพื่อนในห้องเรียนน้อยกว่า
โอกาสที่ควรจะได้รับเลือก โดยได้รับเลือก
เป็นจำนวนตั้งแต่ 9 ครั้งลงไป เมื่อใช้
เทคนิคทางสังคมมิติ ซึ่งมี 3 สถานการณ์
สถานการณ์ละ 5 ทางเลือก และขนาดของ
กลุ่มนักเรียนในห้องเรียนไม่น้อยกว่า 10 คน
และไม่เกิน 50 คน [เกณฑ์จากตารางอ้างอิง
ของบรอนเฟิร์นเนอร์
(Bronfernbrenner, cited by Gronlund
1959 : 67)]

ฐานะทางเศรษฐกิจและ

สังคมของครอบครัว

หมายถึง ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดา
มารดา ซึ่งผู้วิจัยแบ่งดัชนีแต่ละตัวออกเป็น
6 ชั้น ดังต่อไปนี้ จากแนวคิดการแบ่งระดับ
ดัชนีและการให้คะแนนของ นิยะดา ศรีจันทร์
(2521:78-86) และบุญมา นครอินทร์
(2516:18-23,35-41)

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาของบิดาหรือมารดา แบ่งเป็น 6 ชั้น
ดังต่อไปนี้

ชั้นที่ 6	หมายถึง	ระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือสูงกว่า
ชั้นที่ 5	หมายถึง	ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
ชั้นที่ 4	หมายถึง	ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า
ชั้นที่ 3	หมายถึง	ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
ชั้นที่ 2	หมายถึง	ระดับประถมศึกษา
ชั้นที่ 1	หมายถึง	ไม่ได้รับการศึกษา

อาชีพ หมายถึง อาชีพของบิดาหรือมารดา แบ่งออกเป็น 6 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 6 หมายถึง ระดับวิชาชีพ เช่นผู้พิพากษา อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัย

ชั้นที่ 5 หมายถึง ระดับวิชาชีพซึ่งใช้ความรับผิดชอบน้อยกว่า เช่น เกษีกร
พยาบาล

ชั้นที่ 4 หมายถึง ระดับกึ่งวิชาชีพ เช่น เลขานุการส่วนตัว ผู้จัดการร้านเล็ก ๆ

ชั้นที่ 3 หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพอาศัยทักษะ (skills) การฝึกฝน และ
ประสบการณ์เฉพาะ เช่น ช่างตัดเสื้อ ช่างไม้
พนักงานขายของ

ชั้นที่ 2 หมายถึง อาชีพกึ่งทักษะ เช่น อาชีพคนขับรถ คนรับใช้
เสมียนพิมพ์ดีด

ชั้นที่ 1 หมายถึง อาชีพที่ไม่ต้องอาศัยทักษะและการฝึกฝนเป็นพิเศษ เช่น
อาชีพกวาดถนน นักการ

รายได้ครอบครัว หมายถึง รายได้ของบิดาและมารดา รวมกัน แบ่งออกเป็น

6 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 6 หมายถึง รายได้ สูงกว่า 9980 บาท ต่อเดือน

ชั้นที่ 5 หมายถึง รายได้ 7981 - 9980 บาท ต่อเดือน

ชั้นที่ 4 หมายถึง รายได้ 5981 - 7980 บาท ต่อเดือน

ชั้นที่ 3 หมายถึง รายได้ 3981 - 5980 บาท ต่อเดือน

ชั้นที่ 2 หมายถึง รายได้ 1981 - 3980 บาท ต่อเดือน

ชั้นที่ 1 หมายถึง รายได้ ต่ำกว่า 1981 บาท ต่อเดือน

บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะที่วัดด้วยแบบสำรวจบุคลิกภาพที่ สุวรรณฯ ฌานวังสะ และคณะ แปลและดัดแปลงมาจากแบบสำรวจบุคลิกภาพ แคทิฟอว์เนีย ไฮโคโลจิสต์ อินเวนทอรี ของ แฮร์สัน จี.กัฟ ซึ่งมี 16 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

ความมีอำนาจเหนือผู้อื่น (Dominance) รวมองค์ประกอบของความ สามารถในการเป็นผู้นำ และมีความคิดริเริ่มเมื่ออยู่ในกลุ่ม ถ้าได้คะแนนในลักษณะนี้สูง แสดงว่าเป็นบุคคลก้าวร้าว มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการชักจูงผู้อื่น เป็นตัวของตัวเองและมีลักษณะเป็นผู้นำ ถ้าได้คะแนนในลักษณะนี้ต่ำ แสดงว่าเป็นคน เงียบ กิดซ้ำทำซ้ำ หลีกเลียงสถานการณ์ตึงเครียด หลีกเลียงการตัดสินใจ และ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ความสามารถที่จะบรรลุถึงสถานภาพ (Capacity for status) บ่งถึง ความสามารถของบุคคลที่จะบรรลุถึงตำแหน่งหน้าที่ในอนาคต ถ้าได้คะแนนในลักษณะนี้สูง แสดงว่ามีความทะเยอทะยาน ว่องไว มีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับคนอื่น และมีความ สนใจกว้างขวาง ถ้าได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นคนเฉื่อยชา ซ้ำๆ ความคิดความอ่านและความสนใจไม่กว้างขวาง และรู้สึกอึดอัดใจเวลาเข้าสังคม

การเข้าสังคม (Sociability) บ่งถึงบุคคลที่ชอบสังคม ชอบมีส่วนร่วมใน สังคม ถ้าได้คะแนนสูงแสดงว่าผู้นั้นชอบเข้าสังคม ชอบแข่งขัน มีความฉับไว และเป็น- ตัวของตัวเอง ถ้าได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นคนที่อยู่ใต้อิทธิพลของผู้อื่น ทั้งในด้านการ กระทำและความคิดเห็น

การวางตัวในสังคม (Social presence) บ่งถึงลักษณะท่าทางและความ เชื่อมั่นในตนเองทั้งในด้านส่วนตัวและในด้านการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ถ้าได้คะแนน สูงแสดงว่าเป็นคนฉลาด กระตือรือร้น มีจินตนาการกว้างขวาง พุดเก่ง ถ้าได้คะแนน ต่ำแสดงว่าเป็นบุคคลที่ลังเลในการตัดสินใจและ ไม่มีความคิดเป็นของตัวเอง

การยอมรับตนเอง (Self-acceptance) บ่งถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น คุณค่าในตัวบุคคล การยอมรับตน ความสามารถในการที่จะคิดและทำอย่างอิสระ ถ้าได้ คะแนนสูงแสดงว่าเป็นคนฉลาด กล้าพูด ก้าวร้าว เอาตนเองเป็นที่ตั้ง และมีความเชื่อมั่น

ในตนเอง ถ้าได้คะแนนต่ำ แสดงว่าเป็นคนที่ต้องพึ่งคนอื่น อนุรักษ์นิยม มีความรู้สึกผิดชอบโทษตนเอง ไม่ว่องไว และมีความสนใจอยู่ในวงแคบ

ความรู้สึกว่าตนเองมีความเป็นอยู่ดี (Sense of well being) บ่งถึงลักษณะของบุคคลที่ไม่ค่อยมีความกังวลใจ ไม่ช่างบ่น ถ้าได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นคนตื่นตัวอยู่เสมอ มีความทะเยอทะยาน ว่องไว และเป็นคนที่ทำงานเพื่องาน ถ้าได้คะแนนต่ำแสดงว่าไม่มีความทะเยอทะยาน เป็นคนระมัดระวังและกล่าวคำขอโทษอยู่เสมอ

ความรับผิดชอบ (Responsibility) บ่งถึงลักษณะของบุคคลที่เชื่อถือได้ และมีหิริโอตตัมปะ ถ้าได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นคนที่ชอบวางแผนก่อนลงมือทำงาน มีความรับผิดชอบ ละเอียครอบคอบ รักความก้าวหน้า ทั้งตนเอง และมีหิริโอตตัมปะ ถ้าได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นคนยังไม่ถึงวุฒิภาวะ เจ้าอารมณ์ เกียจคร้าน เปลี่ยนแปลงง่าย ไม่น่าเชื่อถือ

การควบคุมตนเอง (Self-control) บ่งถึงระดับความพอดี ของการควบคุมตนเอง และเป็นคนไม่ทำอะไรตามอารมณ์หรือถือตนเองเป็นที่ตั้ง ถ้าได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นคนเยือกเย็น สุขุม อุดม ซื่อสัตย์ มีหิริโอตตัมปะ เข้มงวดในงานของตนเอง และในการคาดหวังเกี่ยวกับงานของคนอื่น ถ้าได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นคนทำอะไรตามอารมณ์ ตื่นเต้นง่าย ถือตนเองเป็นที่ตั้ง ก้าวร้าว และเห็นแก่ตัว

ความอดทน (Tolerance) บ่งถึงลักษณะของบุคคลที่มีทัศนคติและความเชื่อทางสังคมเป็นที่ยอมรับและไม่เข้มงวด ถ้าได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นคนอดทน มีความอดทนอดกลั้น มีความสามารถทางสมอง และมีความสามารถในการใช้ภาษาสูง และมีความสนใจกว้างขวาง ถ้าได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นคนช่างระแวง

การสร้างภาพประทับใจให้กับคนอื่น (Good impression) บ่งถึงลักษณะของบุคคลที่สามารถสร้างภาพประทับใจและมีความพะวงกับปฏิกิริยาของผู้อื่นที่มีต่อตน ถ้าได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นคนที่ให้ความร่วมมือ ชอบสังคม ชอบช่วยเหลือ พะวงในการสร้างภาพประทับใจแก่ผู้อื่น และขยัน ถ้าได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นคนเก็บกด ระมัดระวัง ไม่ทำตัวสนิทสนมกับผู้อื่น ถือตนเองเป็นที่ตั้งโดยไม่สนใจกับความต้องการของผู้อื่น

ความมีลักษณะของหญิง (Femininity) บ่งถึงลักษณะความสนใจของเพศหญิงหรือชาย ถ้าไต่คะแนนสูงแสดงว่ามีความสนใจแบบผู้หญิง อดทน ชอบช่วยเหลือ อ่อนโยน จริงใจเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น มีหิริโอตตัมปะ และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ถ้าไต่คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นคนชอบสังคม หัวแข็ง มีความทะเยอทะยาน มีความสนใจแบบผู้ชาย ว่องไว ไม่อยู่นิ่ง ชอบฉวยโอกาส เป็นคนตรงไปตรงมา หนักแน่นกล้าซำและความลึกลับใจไม่ได้

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบคุณลักษณะที่แตกต่างกันของกลุ่มนักเรียนผู้เป็นดาว กับกลุ่มนักเรียนผู้โศกเศร้า และผู้ถูกทอดทิ้ง
2. ได้ทราบความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับฐานะทางสังคมมิติและระดับเขาวานปัญญา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. เพื่อเป็นแนวทางในการแนะแนวแก้ปัญหาและจัดกิจกรรมรวมทั้งสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อเด็กนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิติต่าง ๆ
5. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย